

enigszins voordoet, dit deelnemen mede omvatten: zitting nemen als leden in organisaties van internationaal karakter.

Daarnaast moeten de bibliotheken, zowel de grote centrale boekerijen, als de vakbibliotheken van instituten en laboratoria, in staat worden gesteld om hun tijdschriftenreeksen aan te vullen, en om allerlei nieuw verschenen werken aan te schaffen. - Tal van instituten zullen voorts de behoefte hebben aan de aanschaffing van instrumenten, die op het ogenblik onbereikbaar zijn, temeer waar in een aantal gevallen ook de grote tekorten zijn aan te vullen, ontstaan door vernieling of door wegvoering tijdens de bezettingsperiode.

Voor deze doeleinden zouden geldmiddelen zowel als reisfaciliteiten nodig zijn (het laatste vooral met het oog op de moeilijkheden, welke het internationale verkeer vermoedelijk in de eerste tijd zal meebrengen). Het zou op de weg der regering moeten liggen om hiervoor subsidies te verlenen, en waar dat nodig is ook haar diplomatieke steun. Het zal derhalve een punt van overweging moeten uitmaken, op welke wijze deze aangelegenheid het beste bij de regering kan worden voorgedragen. Wellicht dat ook dit een taak kan zijn van de Werkgemeenschap van Wetenschappelijke Organisaties.

24. Onderwijs en daarmee samenhangende problemen.

De betekenis van onderwijs in algemene zin is in het voorgaande reeds meer dan eens ter sprake gekomen. Zeer veel onder-richt zal moeten worden gegeven aan wat men noemt "het grote publiek"; hieraan zal ook het Studiecentrum veel aandacht moeten geven.

Een afzonderlijk rapport zou moeten worden opgesteld betreffende de wijzigingen die men voor wenselijk houdt ten aanzien van de bestaande onderwijsinrichtingen, opdat zij jonge mensen zullen vormen die beter zijn ingesteld op het maatschappelijke en culturele leven der gemeenschap waarvan zij deel uitmaken. In Nederland doet zich daarbij de moeilijkheid voor, dat het opkomen van het confessionele onderwijs een streven is gegroeid om kinderen van verschillende richting zoveel mogelijk uit elkander te houden. Dit schept vele moeilijkheden in het aankweken van een algemeen saamhorigheidsgevoel. Waar evenwel de op dit gebied bestaande verhoudingen niet onmiddellijk zullen kunnen worden gewijzigd, is het van belang eerst te letten op die punten, welke voor mensen van alle richtingen dezelfde betekenis hebben. Gedacht kan worden aan:

- (a) bij het lager onderwijs betere selectie van de kinderen naar gelang van hun capaciteiten, en verdeling over verschillende groepen en scholen op de grondslag van deze selectie;
- (b) het bijbrengen van het vermogen om zich goed in de nederlandse taal uit te drukken, en het bijbrengen van enig begrip omtrent wat er te lezen valt, niet alleen op literair gebied, doch ook op elementair wetenschappelijk en op maatschappelijk

terrein;

(c) bij het middelbaar onderwijs: het ontwikkelen van een behoorlijke logische gedachtenvorming en stijl, en van goed uitsprekingsvermogen in verschillende talen;

(d) hervorming van het onderwijs, zo, dat het meer gericht wordt op het ontwikkelen van belangstelling en van zelfstandig denken en gevoelen, en op het besef van verband tussen leven, arbeid en intellectuele kennis;

(e) lichamelijke opvoeding, zowel ten behoeve van de lichamelijke ontwikkeling, als om het aankweken van gemeenschapsbesef in gezamenlijk spelen en buiten leven te bevorderen;

(f) waar enigszins mogelijk: uitbreiden van schoolreizen, van schoolkampen, van tochten naar het buitenland, om de gezichtskring der kinderen te verruimen.

Een verdere stap zou zijn het inlassen van bepaalde verplichte vakken, waarschijnlijk eerst op de middelbare scholen, en vervolgens ook op de lagere scholen, die de blik van de opgroeiende jongens en meisjes moeten richten op de betekenis van het maatschappelijk verband, op de mogelijkheden die samenwerking biedt, en op de betrekkingen tussen een land en zijn omgeving. Daarbij aansluitend zou een cursus moeten worden gegeven in nieuwere begrippen op economisch terrein. - Richtlijnen en leerboeken voor deze cursussen zouden daartoe moeten worden ontwikkeld.

Meer en meer moet door alle opvoeding een streven gaan om het besef bij te brengen dat wij allen schakels zijn in een netwerk, dat zich in ruimtelijke zin over de gehele aarde uitstrekt, en dat wat de tijd betreft ons verbindt met de generaties achter ons, zowel als met die na ons zullen komen. Het besef van hetgeen de aan ons voorafgegangene generaties hebben nagestreefd en ons hebben nagelaten, evenals het besef dat wat wij doen en laten vruchten zal dragen in komende generaties, moet gepaard gaan met de erkenning van een steeds verder gaande ontwikkeling, van een avontuur, dat voor ons geopend is en waaraan wij allen deelnemen - een avontuur, dat niet in onze macht hebben, doch waarbij wij er toch toe kunnen medewerken dat het niet in een tragische ondergang zal verlopen, dat het integendeel wonderlijke openbaringen zal brengen.

Ter bevordering van het besef van een internationaal verband is het wenselijk dat reeds op de lagere school een vreemde taal wordt onderwezen, opdat aan alle kinderen althans enige toegang wordt gegeven tot vreemde literatuur. Engels biedt het voordeel van een eenvoudige grammatica; zg. "Basic English" beperkt zich daarbij tot een zeer beperkte woordvoorraad, met groot inzicht uitgekozen. Ook zou men kunnen denken aan Esperanto, dat een internationale betekenis heeft, en dat als kunsttaal een waardevol hulpmiddel geeft bij het onderricht in de grammatica ook van de eigen taal.

25. Men is ook in academische kringen bezig met/plannen ter verzekering van een betere algemene vorming der aan de universiteiten en hogescholen opgeleide studenten. Dit probleem - waarvan de nadere behandeling aan anderen moet worden overgelaten - is van het grootste belang met het oog op de vorming van hen, die in de maatschappij leidende functies moeten vervullen, waaronder vallen zowel ambtenaren en ondernemers of bedrijfsleiders, als leraren voor het middelbaar onderwijs. Waar ieder punt van hetgeen in dit memorandum ter sprake is gebracht, wijst op de noodzakelijkheid van een nieuwe geestelijke instelling, van een geest van samenwerking en synthese, is het een kernprobleem van de opbouw der nieuwe maatschappij een daartoe nodige "élite" te kweken. Karaktervastheid, zelfstandig denken, het vermogen snel problemen te kunnen begrijpen, leiding kunnen geven, eigen initiatief en gevoel voor gemeenschapsarbeid zijn in dit verband de belangrijke punten, naast inzicht in nieuwere economische begrippen en in de verantwoordelijkheid van ieder bedrijf ten opzichte van omgeving en toekomst.

Daarbij is voor personen die zich hoofdzakelijk op juridisch en verwant terrein zullen bewegen, nodig inzicht in de betekenis van natuurwetenschappelijke arbeid en van de invloed van de techniek op de maatschappelijke verhoudingen; omgekeerd dienen degenen die zich hoofdzakelijk met de exacte wetenschappen zullen bezighouden, enige kennis te verkrijgen van de problemen die het maatschappelijk leven meebrengt.

Op de duur kan ook het probleem opkomen, hoe de maatschappij zich moet beschermen tegen degenen die achter blijven of weigerachtig zijn in de nieuwe noodzakelijke richting mee te gaan.

In aansluiting bij het bovenstaande moge hier nog het volgende worden overgenomen, dat in het bijzonder naar voren is gebracht met betrekking tot de selectie voor de bestuursorganen: In het vroegere ambtenarencorps waren niet steeds de waarborgen voor een juiste selectie aanwezig. Gedacht zou daarom kunnen worden aan:

- (a) een speciale opleiding door middel van een "bestuursacademie";
- (b) een bezoldiging, waarbij niet behoeft te worden gevreesd voor onttrekking van de beste krachten door particuliere bedrijven;
- (c) een promotie waarbij de topposities op niet te hoge leeftijd worden bereikt, gepaard aan de mogelijkheid personen in dergelijke functies, die bewezen hebben daarin niet te voldoen, over te plaatsen of te pensioneren (zonder de - in de praktijk prohibitieve - gang langs een ambtenarengerecht).

Wat het laatste betreft: Bij de lagere ambtenaren is de persoonlijke rechtszekerheid het belangrijkste goed. Bij een goede vervulling van de topposities zijn daarentegen zodanige algemene belangen betrokken, dat de persoonlijke rechtszekerheid hier moet wijken. Het bewustzijn het uiterste te moeten

geven en niet op vroeger behaalde lauweren te kunnen rusten, zal ten goede komen aan de stuwende kracht en het initiatief. Voorts lijkt het gewenst de normale pensioengerechtigde leeftijd voor de toposities lager te stellen. Immers wanneer hervormingsmaatregelen stranden, is dit vaak een gevolg van verzet van de ouderen, die onvoldoende met hun tijd kunnen meegaan. Gevoel voor "teamwork" vereist een soepele geest, en een warme bezieling voor het te bereiken doel, welke bij jongeren meer worden aangetroffen dan bij ouderen.

26. Politieke organisatie. - Algemene voorlichting en onderzoek van de openbare mening.

In § 1 van de "Inleidende beschouwingen" is de mening uitgesproken dat bij het ontwerpen van maatregelen tot herstel van de maatschappelijke orde het probleem van een algemene politieke vertegenwoordiging niet op de voorgrond zou behoeven te staan, doch wellicht beter kon wachten totdat eerst klaarheid zal zijn verkregen omtrent de eisen die het maatschappelijke leven binnen en buiten de grenzen aan ons zal stellen. Daarbij is er op gewezen dat de vraag, hoe invloed en medezeggenschap kan worden gegeven aan mensen die tot oordelen en tot het dragen van verantwoordelijkheid in staat zijn, ieder op zijn terrein, op andere wijzen kan worden opgelost, welke in doeltreffendheid bij parlementaire methodes zeker niet behoeven achter te staan.

Desniettemin blijkt uit allerlei uitingen dat van vele kanten de wens naar voren komt om toch onmiddellijk te streven naar de bijeenroeping van een algemeen vertegenwoordigend politiek lichaam, hetzij op grond van de vroegere volksvertegenwoordiging, hetzij met daaraan toegevoegd bv. een vertegenwoordiging van bijzondere groepen die in de bezettingstijd zijn opgekomen en grote invloed hebben gehad.

Waar deze materie grote kringen van mensen bezighoudt, die ver gaan buiten die welke in het bereik van het "Studiecentrum" is gelegen, is het natuurlijk voor ons niet mogelijk hier een uitspraak te formuleren die groot gewicht in de schaal kan leggen. Wij dienen ons daarom tot een paar opmerkingen van algemene aard te beperken. Zeker moeten op de duur organen worden gevonden, die uitdrukking kunnen geven aan algemene meningen. Het ontwerpen van dergelijke organen verlangt echter een diepgaande studie omtrent de wijze waarop men de werkelijke opvattingen der mensen zo goed mogelijk kan leren kennen, terwijl tegelijk daarmee moet worden onderzocht hoe een weloverwogen en met bewustheid van verantwoordelijkheid gedragen mening omtrent vragen van algemeen maatschappelijk bestuur tot stand kan komen.

De nadruk ligt hier op het tot stand komen van weloverwogen meningen. Men kan door middel van de methodes der zg. "massa-observatie" - waarvoor, naar verluidt, ook in Nederland in de

komende periode een of meer instituten zullen worden opgericht - wel enigermate te weten komen welke meningen in de grote massa's omtrent bepaalde kwesties bestaan. De aldus gepeilde meningen vormen om zo te zeggen echter nog slechts het "ruwe materiaal" der volksopinions, welke men niet als doorslaggevend mag aanzien in discussies omtrent politieke vraagstukken. Om tot een doorslaggevende mening te kunnen komen, moet op zijn minst een uitvoerige openbare discussie van het probleem hebben plaats gevonden, waarin verschillende opvattingen tegen elkander zijn afgewogen en waardoor zo goed mogelijk aan een ieder de gelegenheid is verschaft om na te gaan welke implicaties aan de verschillende mogelijke beslissingen vastzitten.

In een democratisch staatsbestel werd dit doel nagestreefd door de behandeling in de pers en in de vertegenwoordigende lichamen. De ontwikkeling heeft echter meegebracht dat de leiding van deze discussies geheel in handen is gekomen van de partijmachinerie, en er is voldoende ervaring opgedaan om te kunnen verklaren dat deze niet steeds de waarborgen biedt voor een zakelijke en deskundige behandeling naar zuiver gestelde richtlijnen. Daarbij zijn de partijleidingen zeer sterk gevangen in tradities, die een frisse kijk op veranderingen in de maatschappij ten zeerste belemmeren.

Het zou te betreuren zijn wanneer door het opnieuw in werking komen van een dergelijke machinerie de reconstructie van de maatschappij naar nieuwe gezichtspunten in gevaar werd gebracht. Daarom zij hier nog eens de gedachte uitgesproken, dat het uitstellen van de bijeenroeping van een algemeen vertegenwoordigend lichaam tot een zoveel later tijdstip, dat eerst enige ervaring kan zijn opgedaan omtrent de problemen waarmee men te maken krijgt, voor het tot stand komen van goed overwogen meningen bevorderlijk zou wezen. In de tussentijd zou men enerzijds door middel van een uitgebreide informatiedienst den mensen ruime gegevens moeten verschaffen, die het vormen van een oordeel omtrent de nieuwe maatschappelijke problemen mogelijk maken, terwijl men anderzijds door toepassing van methodes van "massa-observatie" inzicht zou kunnen verzamelen omtrent het "ruwe materiaal" - hetgeen de mogelijkheid geeft om beter te overwegen met behulp van welke informatie men het tot stand komen van meer definitieve meningen kan vergemakkelijken.

Het is in dit verband van belang te achten dat in het bijzonder ook de bestuurslichamen van allerlei aard een actief aandeel nemen in de publieke voorlichting, als algemeen opvoedingsmiddel. Reeds vóór de oorlog beschouwden verschillende diensten van algemeen nut het als een deel van hun taak het publiek in te lichten omtrent hun werk en hun doelstellingen, teneinde op die wijze een goed begrip te verzekeren van de maatregelen die zij projecteerden of uitvoerden. Het is in de komende periode noodzakelijk dat deze gewoonte toeneemt, en dat daarbij een coördinatie tot stand wordt gebracht, waardoor de mededelingen afkomstig van verschillende organen met elkander verband zullen houden en elkander op passende

wijze aanvullen. Voorkomen moet worden - wat met de vroegere informatiemethodes nog wel het geval was - dat de berichtgeving een te incidenteel, te verspreid karakter verkrijgt; dit brengt "half-weten" mede en verschaft niet voldoende materiaal tot zelfstandig nadenken. De uit te geven publicaties moeten zo zijn, dat zij samenhangende kennis verspreiden; zij moeten door hun inhoud en inrichting den mensen aanmoedigen ze te bewaren en telkens opnieuw ter hand te nemen, wanneer verdere mededeelingen komen; zij moeten zijn gericht op een synthese.

Naast mededelingen van meer zakelijke aard, is hierbij te denken aan publicaties betreffende het algemene beleid dat in het herstel der maatschappelijke verhoudingen wordt nagestreefd. Een serie van publicaties over de maatregelen ontworpen ten behoeve van het economisch herstel, aangaande de algemene internationale aangelegenheden, aangaande de richtlijnen voor het gebruik van de bodem, de problemen die vastzitten aan het bevolkingsvraagstuk, de regeling der verhoudingen tussen Nederland en Indonesië, de vraagstukken die samenhangen met de constructie van een bevredigend vertegenwoordigend stelsel..... zou van buitengewoon nut kunnen zijn ten behoeve der algemene politieke scholing, vooral wanneer dergelijke publicaties worden beschouwd als een cursus, die zich over een aantal jaren uitstrekt.

Tezamen met de uitvoering van massa-observaties en de publicatie van de resultaten daarvan, zou dan een belangrijk voorbereidend werk worden verricht, dat aan het juiste functioneren van een daarna in te stellen algemeen politieke vertegenwoordiging ten goede zou komen.

27. Internationale verhoudingen.

De internationale verhoudingen na de oorlog zullen natuurlijk in de eerste plaats worden geregeld door de regeringen der overwinnende staten. Wij zullen moeten afwachten wat deze tot stand willen en kunnen brengen. Desondanks heeft het een goede zin meningen te vormen omtrent de principes welke ons voor de regeling van internationale aangelegenheden het meest wenselijk voorkomen, daar wij uitgaan van de overtuiging dat een goed gefundeerde publieke opinie op dit gebied een uiterst belangrijke factor moet vormen. Het zal immers ook voor onze regering van betekenis zijn te vernemen wat er onder Nederlanders leeft, en het is te verwachten dat zij gelegenheden zal vinden, waar zij bij de behartiging van internationale belangen zich daarnaar kan richten.

Bovendien vormden de problemen van internationale samenwerking vóór de oorlog een studiepoint voor talrijke organisaties, sommige van grote omvang, waarbij in het bijzonder dient te worden gewezen op de vele door de Volkenbond in het leven geroepen instituten. Ook in wetenschappelijke kringen werd aan deze vraagstukken veel aandacht gegeven, daarmede de wetenschap als culturele uiting van wereldomspannende betekenis het grootste

belang heeft bij wederzijds begrip en samenwerking. Het is te vermoeden dat deze bewegingen niet zijn uitgestorven, doch dat zij, met name in de engels sprekende landen, voortdurend hebben getracht voor hun meningen op te komen en invloed daarvoor te winnen. Zodra internationaal contact weer mogelijk is, zullen wij met deze organisaties in verbinding moeten treden, teneinde het verlangen naar internationale samenwerking en naar vrede tot een machtige beweging te doen groeien.

Bij het overdenken van de problemen die de internationale verhoudingen meebrengen, dient in het oog te worden gehouden dat vrede niet iets is, datthans door een decreet of een tractaat, hoe zorgvuldig ook ontworpen, op een bepaalde datum kan worden afgekondigd. Vrede is niet "afwezigheid van oorlog" zonder meer, doch is een bereidheid tot samenwerking, welke moet worden nagestreefd onder het overwinnen van talloze moeilijkheden, in een langdurige periode van constructie en reconstructie, waarin van iedere arbeid zal worden gevergd, en vele offers, zowel op materieel gebied als op dat van verwachtingen en overtuigingen, zullen moeten worden gebracht. Na de onpeilbaar diepe wonden die de mensheid zijn geslagen, en de gisting die op vele plaatsen is ontstaan - men denke bv. aan de vele koloniale landen - zal hiermede wellicht meer dan een mensenleeftijd zijn gemoeid. Noch op politiek, noch op economisch gebied zullen onmiddellijk maatregelen met een definitief karakter kunnen worden genomen. Men zal moeten beginnen met voorlopige regelingen, welke naderhand telkens opnieuw moeten worden aangepast aan gewijzigde omstandigheden.

Waar het eerste doel van het streven naar vrede moet zijn samenwerking op economisch gebied, teneinde de concurrentie tussen staten of statengroepen en de daaruit voortvloeiende conflicten te vermijden, moeten wij ons ideaal zien in een regeling waarbij die onderwerpen van wereldhuishouding, welke betrekking hebben op de algemene distributie van grondstoffen en van voedingsmiddelen onder de op de aarde levende mensengroepen, beheerd wordt door een centraal wereldbestuur. Dit bestuur zal tengevolge van de heersende omstandigheden voorlopig moeten worden gevormd uit door de regeringen der geallieerde landen aan te wijzen staatslieden en deskundigen; het dient echter zo geprojecteerd te worden, dat daarin op de duur alle betrokken groepen haar bevoegde vertegenwoordiging kunnen vinden.

Het vormt een probleem dat wij op dit oogenblik niet kunnen overzien, in hoeverre het verkrijgen van een centraal bestuur reeds in de mogelijkheden ligt, of dat men voorlopig met bv. twee besturen (een Amerikaans-Engels en een Russisch) te doen zal krijgen. Mocht dit laatste het geval zijn, dan zal alles moeten worden ingespannen om een wederzijds begrip en wederzijds overleg tussen deze beide groepen te verzekeren, daar het opkomen van een belangentegenstelling en van wantrouwen gevaren meebrengt voor conflicten en uitbarstingen, welke kun-

nen voeren tot de algehele ondergang van wat nog uit de tegenwoordige strijd is gered. Ook bij onze regering zal er dan met alle kracht op moeten worden aangedrongen dat zij het hare zal bijdragen om wederzijds begrip te verzekeren, en dat zij zich niet op zodanige wijze bij éne groep aansluit, dat daaruit een tegenstelling tot de andere groep zou voortvloeien.

Wanneer wij doorgaan in de oorspronkelijke gedachte van een centraalwereldbestuur, dan zou onder de supervisie van dit bestuur ook moeten vallen de regeling van het algemene verkeer van goederen, van betalingsmiddelen, van personen en van correspondentie; en voorts het nemen van maatregelen ter verzekering van de veiligheid, zowel ten opzichte van rampen als epidemische lichamelijke ziekten, hongersnood of andere natuurrampen, die omvangrijke gedeelten van de wereld kunnen bedreigen; als ten opzichte van criminele uitbarstingen wier aard en omvang gevaren opleveren van internationaal karakter.

Daarentegen zullen bestuursaangelegenheden op culturele terreinen, zoals taal, godsdienst, de vormen waardoor het burgerlijk leven worden bepaald, opvoeding, kunst, wetenschappelijk onderzoek, zoveel mogelijk moeten worden overgelaten aan het eigen initiatief der afzonderlijke groepen, op zodanige wijze dat daarbij ook minderheden tot haar recht kunnen komen. (Wat wetenschappelijk onderzoek betreft, het centrale bestuur zou ook ten eigen behoeve diensten daarvoor kunnen instellen, welke echter niet de vrijheid van ander onderzoek mogen beknotten; voorts zou het op de duur ook zich kunnen bewegen op het terrein van opvoedingsproblemen. Dit zijn echter kwesties die pas later aan de orde komen.)

Wanneer derhalve voor het verzekeren van een doeltreffende regeling der onderwerpen welke onder de eerstgenoemde categorie vallen, bepaalde administratieve grenzen moeten worden ingesteld, gebieden moeten worden samengevoegd dan wel gescheiden, dan zal dit niet mogen prejudiceren op het terrein van de aangelegenheden der tweede groep. De leus "Vrijheid en souvereiniteit voor elke natie" kan in de oude vorm niet meer worden gehandhaafd; doch wel kan en moet er naar worden gestreefd dat op cultureel gebied aan iedere groep die wat te presteren heeft, zoveel mogelijk vrijheid wordt gegarandeerd. - Problemen daarentegen welke de materiële wereldhuishouding betreffen, moeten worden geregeld naar gezichtspunten van doelmatigheid, gezien van uit zo ruim mogelijke internationaal standpunt, juist met het oog op de verzekering van culturele vrijheid der afzonderlijke groepen.

28. Onder de vraagstukken welke de internationale veiligheid betreffen, valt in de allereerste plaats het nemen van maatregelen die moeten voorkomen dat opnieuw conflagraties uitbarsten van een aard als de tegenwoordige oorlog. Wat te dien aanzien zal gebeuren, zal waarschijnlijk beslist worden door machten, die ons verre te boven gaan. Toch moge het zijn nut hebben daarover een gedachte te uiten. Er is trouwens reeds meer dan eens uitgesproken dat een

internationale militaire macht nodig zal zijn, opgebouwd uit bijdragen van alle samenwerkende landen, met steunpunten over de gehele wereld verdeeld. Gebroken moet worden met de idee dat de veiligheid van ieder land een aangelegenheid is van dat land zelf, en vooral met de - nog in zovele facetten van het gedachtenleven heersende - opvatting, dat de militaire organisatie van een land uitdrukking is van een culturele kracht. Cultureel prestatievermogen moet in andere dingen tot uitdrukking komen, in zedelijk leven, in scheppingsvermogen op het terrein van kunst, religie, wetenschap. De veiligheidsorganisatie moet internationaal zijn. Zij zal trouwens van karakter veranderen, en meer naderen tot een politionele organisatie, naarmate het gelukt de samenwerking onder de verschillende nationaliteiten en groepen tot werkelijkheid te brengen.

Er moet radicaal worden gebroken met de gedachte dat oorlog tussen staten een mogelijke en acceptabele toestand kan zijn. Oorlog is in de moderne maatschappij een uitbarsting van misdadigheid op grote schaal, een ziekteverschijnsel, dat moet worden bestreden lang voordat het een dergelijke invloed op mensengroepen heeft kunnen veroveren. De oorlog die wij thans beleefd hebben is voortgekomen uit een epidemie op sociaal-geestelijk terrein, uit een gangsterdom, dat hele staten heeft kunnen veroveren en allerwege besmetting om zich heen heeft verspreid - een besmetting, die er in vele gevallen op gericht is geweest brute instincten in de mensen te versterken en al wat het culturele leven had opgebouwd te vernielen. Doordat deze besmetting te ver heeft kunnen doorwoekeren, is de aanspanning van de gehele wereld nodig om de gevolgen te boven te komen, en is een strijd op leven en dood in het lichaam der mensheid ontbrand, die vele littekens zal nalaten.

De maatregelen die men zal moeten nemen om het opkomen van dergelijke epidemieën te verhinderen, zijn te vergelijken met die, welke men moet nemen in het geval van besmettelijke lichamelijke ziekten: het onschadelijk maken van de haarden; het onder controle houden, opdat nieuwe opkomende haarden onmiddellijk kunnen worden herkend en tijdig en doeltreffend kunnen worden bestreden; het toepassen van voorbehoedende middelen, welke het organisme sterken in zijn natuurlijk vermogen tot afweer van besmetting. - Welke maatregelen moeten worden genomen om de besmetting die thans de wereld teistert, uit te roeien, kan door ons niet worden uitgemaakt; dat er vele personen zullen zijn, die het recht op het leven hebben verloren, en dat er zeer vele anderen zijn, vooral onder de jeugd, die onder een vorm van voogdij moeten worden gesteld, waarbij ook gedwongen arbeid en wellicht ook gedwongen migraties moeten worden toegepast, zal duidelijk zijn.

Zowel van uit een historisch als van uit een prophylactisch standpunt zal het daarbij van grote betekenis zijn, wanneer een internationaal wetenschappelijk onderzoek zou worden ingesteld omtrent het verloop van de besmetting, waaraan deze oorlog is te

wijten geweest. Met name van belang is te onderzoeken hoe het mogelijk is geweest, dat een bepaalde beweging van anti-cultureel karakter een zo grote invloed heeft gekregen over een geheel volk, dat toch ook belangrijke prestaties heeft getoond; wat daarvan op rekening is te stellen van biologische voorbeschiktheid of iets van dien aard; wat op rekening moet worden gebracht van de omstandigheden, waaronder deze bevolking vanaf 1914 en vooral sinds 1918 heeft geleefd; en welk deel verklaard moet worden uit terrorisme - waarbij dan een documentatie dient te worden bijeengebracht omtrent de omvang van dit terrorisme. Een dergelijk onderzoek zou tal van punten aan het licht kunnen brengen, die voor het nastreven van een bevredigende maatschappelijke orde bekend moeten zijn. Er moge immers niet worden vergeten, dat naast de haarden van besmetting waaruit deze oorlog is ontstaan, er ook nog tal van andere stromingen zijn aan te wijzen die tot sociale desintegratie kunnen voeren. Deze stromingen zijn soms meer, soms minder opvallend; op hun voorkomen moet men echter overal bedacht zijn. Zij hangen in vele opzichten samen met gebreken in het maatschappelijk leven en met het bestaan van opvoedingsvormen, welke te weinig er op zijn gericht de mensen tot zelfstandig denkende en toch tot een gemeenschap verenigde personen te maken. Men denke hier bv. aan rassenhaat en aan gangsterdom zoals dit ook in andere delen van de wereld voorkomt, en voorts aan de spanningen welke op vele plaatsen voortvloeien uit koloniale verhoudingen.

Dat de hier uitgesproken gedachte van een wetenschappelijk onderzoek niet nieuw is, moge onder meer blijken uit het feit, dat omstreeks 10 jaren geleden door de Nederl. Maatschappij ter Bevordering der Geneeskunst getracht is een internationale commissie te stichten voor "oorlogsprophylaxe". Door de toen reeds opkomende moeilijkheden in Duitschland is er van omvangrijk werk niets kunnen komen; thans echter zou de gelegenheid moeten worden aangegrepen om werk van deze aard op volle gang te brengen.

29. Tot de belangrijkste hulpmiddelen tegen het opkomen van fatale gedachtestromingen moet men rekenen: het nastreven van bestuursvormen, waarin zoveel mogelijk alle bevolkingsgroepen tot medewerking kunnen komen en een vertegenwoordiging kunnen vinden; het verzekeren der mogelijkheden van vrije meningsuiting; en een voortdurende zorg voor een goed onderwijs.

En bovenal zal voor dit doel nodig zijn het tot stand komen van een systeem van economische regelingen, ingesteld op een billijke verdeling van de opbrengst aan goederen en niet beheerst door verlangen naar macht en naar winstbejag; en het onmogelijk maken van de uitbuiting van mensengroepen door andere groepen of door ondernemingen. Na hetgeen daarover reeds is gezegd, behoeft op deze plaats niet op dit punt te worden teruggekomen.

Wel echter moge er nog eens op worden gewezen dat de problemen van gedachteinstelling en van opvoeding, welke de grondslag moeten leveren voor het bereiken van een goede internationale verstandhouding, bij uitstek problemen zijn die moeten worden aangepakt door uit belangstellenden zelf voortgekomen organisaties. Het is wenselijk de medewerking van regeringen hierbij te verkrijgen; het is te wensen dat de regeringen de studie van deze problemen zullen stimuleren, en het is nodig dat zij in haar handelingen zich zullen richten naar de resultaten die deze studies opleveren. De kracht van de beweging en haar ontwikkelingsvermogen moet zij echter ontleen aan de belangstelling van alle cultureel gevormde mensen.

Hierbij zullen een rol kunnen spelen organisaties als indertijd om of door de Volkenbond ontstaan zijn. Het is natuurlijk niet mogelijk in korte tijd alle mensen op te voeden tot wereldburgers; het is echter wel mogelijk en van groot belang dat zich een groep van mensen ontwikkelt, die zich zelve voelen als burgers der gehele aarde en die internationale verhoudingen kunnen overzien onbelemmerd door eng nationalistische opvattingen. Het werken in bestuurs- of andere lichamen van internationale omvang zal - evenals dat vroeger het geval is geweest - een krachtig opvoedingsmiddel zijn om een dergelijke gedachteinstelling te bevorderen.

Voor de werkers op wetenschappelijk terrein zijn aan deze materie bijzondere belangen verbonden.

In de eerste plaats is het voor de vrijheid van de wetenschap en voor de betekenis van het objectieve onderzoek naar waarheid als algemeen controlemiddel noodzakelijk dat internationale wetenschappelijke organisaties kunnen werken zonder bemoeienis van overheidsinstanties. De deelname aan het wetenschappelijke werk en aan internationale wetenschappelijke organisaties moet geheel in handen liggen van de wetenschappelijke werkers zelve en van hun plaatselijke of regionale organisaties. Vóór 1914 was dit allerwege het geval; na 1918 is het in de Westerse landen praktisch zo gebleven (wij zien af van moeilijkheden in de verhoudingen tussen wetenschappelijke werkers uit de voormalige strijdende partijen onderling, zoals deze in de oude Conseil International des Recherches enige jaren een rol hebben gespeeld, daar deze moeilijkheden niet door regeringsvoorschriften werden geschapen). Met de stabilisatie van de Sowjetregering in de U.d.S.S.R. werd de deelname van russische geleerden aan internationale congressen en derg. echter factisch afhankelijk van de aanwijzingen hunner regering; na 1933 zijn analoge toestanden in Duitsland gegroeid. Dergelijke verhoudingen zijn funest voor het internationale wetenschappelijke contact en voor het vertrouwen in de zuiverheid van de wetenschappelijke gedachteinstelling. Wij moeten vasthouden aan de opvatting dat de vrijheid van de wetenschap en het door geen staats- of andere inmenging belem-

merde vrije persoonlijke contact tussen wetenschappelijke werkers tot de hoogste goederen der mensheid behoren. De organisaties die thans het werk opnieuw ter hand zullen nemen, moeten er met kracht voor opkomen dat zij zich slechts hebben te richten naar wetenschappelijke gezichtspunten, en dat zij geheel vrij moeten zijn van iedere politieke inmenging. Mogen er ook voorlopig bepaalde problemen bestaan en persoonlijke moeilijkheden ten aanzien van geleerden uit sommige landen, in verband met houding of werkzaamheid gedurende de oorlogsjaren, dan dienen deze te worden beschouwd van uit het standpunt der internationale organisaties alleen - zonder inmenging van regeringen.

Een punt dat wellicht niet dadelijk, doch wel in de toekomst aan de orde moet komen, is dat internationale wetenschappelijke organisaties medezeggenschap moeten verkrijgen over de besteding van bepaalde gebieden der aarde, opdat terreinen kunnen worden gereserveerd welke van belang zijn:

- (a) als natuurreserveaten, of reserveaten van historisch of archaeologisch belang;
- (b) voor de stichting van laboratoria en andere instituten, welke een status zullen krijgen onafhankelijk van enige locale regering.

(Ook dit laatste punt is niet nieuw: er is van medische zijde reeds eenmaal een voorstel gedaan voor de stichting van een internationaal hospitaal voor chirurgische doeleinden, op een onafhankelijk terrein, dat alleen onder de Volkenbond zou staan).

Om deze aangelegenheid te kunnen bepleiten moet een internationale wetenschappelijke en culturele organisatie van algemeen karakter toegang hebben bij het centrale bestuur, en daar voorstellen kunnen doen, met de zekerheid dat zij een ernstig gehoor zullen vinden. Het centrale bestuur moet over de bevoegdheid beschikken om de reservering van terreinen, ten aanzien waarvan zulke wenssen worden voorgedragen, na onderzoek en beoordeling dwingend voor te schrijven en door middel van haar machtsorganen te garanderen. Men denke in dit verband aan de belangen die op deze wijze gediend kunnen worden ten behoeve van astronomie, meteorologie, geofysica en geologie, biologie, de medische wetenschappen; en voorts aan de studie van historie en archaeologie. Buiten het wetenschappelijke gebied zou daarbij nog kunnen aansluiten de reservering van terreinen voor recreatiedoeleinden. Men staat hier voor mogelijkheden op cultureel gebied, welke het hoogste kunnen bereiken in de samenwerking over de gehele aarde.

Een verdeling van de wereld in onafhankelijke staten zou het tot stand komen van de nodige overeenkomsten ~~voor~~ bovengenoemde doeleinden te verzekeren, ten eerste bemoeilijken; een regeling van dit onderwerp zal des te beter gelukken naarmate het wereldbestuur meer tot een eenheid is gekomen. Toch moet men met het

streven naar dit doel niet wachten totdat het internationale ideaal zou zijn verwezenlijkt; integendeel, propaganda juist voor dergelijke doeleinden en mogelijkheden moet mede een factor zijn welke in het streven naar eensgezindheid een stuwkracht vormt. Eigenlijk moet toch de reservering van terreinen voor internationaal erkende doeleinden van wetenschappelijk of culturele betekenis gemakkelijker te aanvaarden zijn, dan de reservering van militaire steunpunten, welke op dit ogenblik reeds als een mogelijkheid wordt erkend.

30. Bij de problemen van internationale ordening neemt nog een zeer belangrijke plaats in het vraagstuk der migratie. Het is te verwachten dat in de jaren na de oorlog geen vrije migratie zal worden toegelaten, teneinde het bereiken van een goed overzicht der behoeften en der arbeidsreserves niet door voortdurende verplaatsingen van mensen te bemoeilijken. Wel zullen gedwongen migraties worden doorgezet.

Het is echter een fundamenteel cultureel belang dat de mogelijkheid van vrije migratie zo spoedig mogelijk wordt hersteld. De aandacht vragen hierbij enerzijds migratie van afzonderlijke personen (resp. met hun gezinnen); anderzijds de migratie van grotere groepen der bevolking.

Wat het eerste punt betreft, het moet op de duur weer mogelijk zijn dat ieder die daartoe de capaciteiten en de middelen bezit, zich kan vestigen in een ander deel van de wereld (voor zover dit niet voor bepaalde doeleinden is gereserveerd), teneinde te leven en te werken onder andere mensen en in een ander klimaat. De betekenis van deze mogelijkheid voor de ontwikkeling van vrije geesten kan niet hoog genoeg worden gesteld; het uit-schakelen ervan zou een verstikking teweegbrengen. De mogelijkheid van deze migraties zal zich het eerste voordoen bij personen die in internationale organisaties werken, zoals verkeers-organisaties, internationale ondernemingen en wetenschappelijke werkers. Op de duur zal zij voor iedereen moeten open staan - onder de voorwaarde van bekwaamheid, en bereidheid als een behoorlijk burger te leven in het milieu van vestiging.

De migratie van grotere bevolkingsgroepen kan noodzakelijk worden in verband met problemen van bevolkingsdichtheid en overbevolking. Deze problemen zullen de voortdurende aandacht moeten hebben van het centrale wereldbestuur. Zouden er meerdere naast elkander werkende besturen staan, dan zou tóch hiervoor een centraal lichaam moeten worden gevormd. Teneinde over de nodige gegevens te kunnen beschikken, zou dit lichaam een internationaal wetenschappelijk instituut moeten inrichten om de bevolkingsproblemen op wereldschaal in studie te nemen (door het "Committee on Science and its Social Relations" van de International Council of Scientific Unions waren in 1937 vragen hierover voorgelegd aan de Union de Géographie). Dit instituut zou toegang moeten verkrijgen tot alles wat nodig is om een oordeel te kun-

nen vormen zowel ten aanzien van overbevolking als van opnamecapaciteit. Het zou zich daarbij ook moeten bezighouden met de vraag in hoeverre en waar bevolkingstoename gewenst is, en waar zij daartegenover geacht moet worden te ver te gaan.

31. Ten slotte verdient aandacht te worden gegeven aan het koloniale probleem. De oude verhouding kolonie-moederland, waarbij de kolonie diende als wingewest en als afzetgebied van goederen of mensen voor dat bepaalde moederland, is uit de tijd. Volkomen vrijheid kan echter niet aan ieder voormalig koloniaal gebied worden gegeven, zowel wegens de grote verschillen in culturele ontwikkeling, als wegens het in strijd zijn van een dergelijke vrijheid met de idee van een centraal wereldbestuur voor economische aangelegenheden en voor internationale veiligheid. In hoeverre in ieder afzonderlijk beschouwd geval naar een bestuurlijke scheiding moet worden gestreefd, of wel naar het vormen van een culturele eenheid, die zich over verschillende streken der aarde zou uitstrekken, is geen probleem dat hier door ons kan worden behandeld. Het behouden van een nauwe samenwerking en het (liefst wederkerig) verstaan van elkanders taal en levensgewoonten, maken het behartigen van internationale belangen allicht beter mogelijk. Ook levert dit in vele gevallen een mogelijkheid om oplossingen te zoeken voor het migratieprobleem.

In het geval Nederland-Indonesië zou men in dit verband wensen dat een blijvende deelname van Nederlanders aan het bestuur van Indonesië als pendant zou verkrijgen deelname van Indonesië aan het bestuur van het in Europa gelegen gebied. Hieruit zou een culturele samenwerking kunnen groeien, die ook voor ons land hoogst nuttig is en de blik van zijn bewoners verruimt. Wellicht zou dit ook in religieuze aangelegenheden - bv. in de verhouding christendom tot islam - een waardevolle invloed kunnen hebben.

Te betreuen zou het zijn, wanneer India, Indonesië en verdere Zuid-Oost-Aziatische staten zich met China en Japan zouden gaan verenigen in een "Aziatisch blok", dat meende in een tegenstelling te verkeren tot het Amerikaans-Engelse. Hieruit kunnen grote moeilijkheden voortkomen, vooral wanneer het contact met de russische groepering niet op bevredigende wijze zou zijn verzekerd.

Mocht een groepering tot stand komen, waarbij men naast elkander zou hebben een Amerikaans-Engelse groep, een Russische, een Zuid-Oost-Aziatische (en wellicht nog enige?), dan dient er toch met alle macht naar te worden gestreefd dat uit deze groepen tezamen een centraal lichaam voor onderling overleg tot stand komt, waarvan de invloed op de gang van zaken een groeiende zou moeten zijn.

October 1944.

Bijlage.

Door H.G.Wells is, na overleg met engelse en franse medewerkers in "The Rights of Man" ("Penguin Special", 1940. p:78) een verklaring opgesteld betreffende de rechten van den mens, welke hieronder in vertaling wordt weergegeven. Daar deze verklaring wellicht een rol kan spelen in komende internationale discussies, leek het van belang haar aan dit memorandum toe te voegen. Enkele punten van de verklaring lokken uit tot opmerkingen; deze zijn aan het slot opgenomen (blz. 54/55).

Verklaring betreffende de Rechten van den Mens.

"In het tijdsverloop van weinig meer dan een eeuw is er een volledige omwenteling gekomen in de materiële omstandigheden van het menselijk leven. Uitvindingen en ontdekkingen hebben zo zeer de snelheid en de aard der verbindingsmiddelen over de gehele aarde gewijzigd, dat de afstanden welke vroeger staten en naties van elkander scheidden, praktisch zijn afgeschaft; tezelfdertijd is er een zo gigantische vermeerdering gekomen van mechanisch vermogen, dat de mogelijkheden voor de mensen hetzij om met elkander samen te werken, hetzij om elkander leed toe te brengen en elkander te onderdrukken, en evenzo de mogelijkheden om de gaven der natuur te exploiteren, te verbruiken, tot ontwikkeling te brengen of te verspillen, buiten alle vergelijking met vroegere tijden zijn toegenomen. Dit proces van verandering is in de laatste dertig jaren in een steeds sneller tempo voortgegaan, en nadert thans tot een climax.

Het is diensgevolge dwingend noodzakelijk geworden om het leven en de instellingen van den mens aan te passen aan deze steeds gevaarlijker wordende omstandigheden. De mens is gedwongen, bijna ondanks zich zelf, om te collectiviseren wat eens een lapwerk was van afzonderlijke soevereine staten, en tevens om zijn economisch leven te beschermen voor ondergang tengevolge van de in het onmetelijke versterkte groei van op winstbejag gerichte ondernemings- en financiële speculatiegeest. Hij doet dit onhandig en blindelings, en met een grote opoffering van geluk en welzijn. Regeringen worden hetzij openlijk collectivistisch onder de drang der noodzakelijkheid, hetzij de werktuigen van naar een monopolie strevende financiële of bedrijfsorganisaties; haar macht en agressiviteit nemen toe, zij concentreren controlerende functies, zij maken de werkzaamheid van religieuze organisaties, van opvoeding en van de pers ondergeschikt aan haar heerszucht; de leiding van het wetenschappelijke en literaire werk, welke vroeger nooit aan de staat was toegestaan, valt in haar handen; zij zijn voor dergelijke doeleinden niet georganiseerd; misbruiken en tyrannie nemen toe, en vrijheid, in het bijzonder de vrijheid van gedachte en van spreken, gaat ten onder. Over de gehele wereld zien wijslechts variaties van ditzelfde ondergeschikt maken van het individu aan de organisatie van macht. Stap voor

stap worden deze onvoldoend aangepaste regeringen tot ongecontroleerde absolute machten; zij verstikken en vernietigen het vrije spel van de individuele geest, dat de waarborg is voor het voortbestaan van menselijke doeltreffendheid en geluk. De volkeren die in haar macht komen, zijn, na een fase van slaafse discipline, ten duidelijkste gedoemd tot terugvallen in wanorde en gewelddadigheid. Overal breken oorlog en monsterlijke vormen van economische exploitatie uit, zodat dezelfde toeneming van vermogen en van mogelijkheden welke de mensheid in het zicht had gebracht van een tijdperk van rijkdom, thans blijkbaar weer verloren schijnt te gaan, mogelijk voor altijd, in een algehele ineenstorting.

Het is de praktijk geweest van wat genoemd worden de democratische of parlementaire landen om tegenover iedere concentratie en toename van macht in het verleden een scherp omlijnde en krachtige uitspraak te stellen aangaande de individuele rechten van den mens. Nooit te voren is de aanleiding om dit voorbeeld tot nieuw leven te brengen zo urgent geweest als thans. Wij in deze landen erkennen de onvermijdelijke noodzakelijkheid van een wereld-reconstructie en van een wereld-collectivisme, doch overeenkomstig onze traditie verbinden wij met deze erkenning een Verklaring betreffende onze Rechten, opdat de machtige verandering die thans bezig zijn zich te voltrekken, geen in de duisternis uitgebroede revolutie zullen verwekken, een revolutie van ondergang en ellende, doch zullen leiden tot een reconstructie in het volle daglicht, een voortdurende en steeds voorwaarts gaande revolutie. Wij keren derhalve terug tot het middel van een verklaring betreffende de Rechten van den Mens, als het resultaat van lange perioden van tegen elkander afwegen van regeermacht en vrijheid, thans echter geformuleerd op een wereldschaal, en wij verklaren:

1) Dat iedere mens mede-erfgenaam is van alle hulpbronnen, krachten, uitvindingen en mogelijkheden die door onze voorgangers zijn bijeen gebracht, en dat hij zonder onderscheid van ras, kleur, geloof of meningen recht heeft op de mate van voeding, dekking, medische hulp en verzorging, welke nodig is voor een zo volledig mogelijke ontwikkeling van zijn lichamelijke en geestelijke vermogens, en om hem vanaf zijn geboorte tot zijn dood gezond te doen blijven.

2) Dat hij recht heeft op voldoende opvoeding en onderricht om hem te maken tot een nuttig en medelevend burger, en verder dat voldoende bijzonder onderricht beschikbaar moet zijn om hem gelijke kansen te geven op ontwikkeling van zijn bijzondere gaven in dienst der mensheid; en dat hij ongehinderd toegang heeft gedurende zijn gehele leven tot alle bronnen van kennis en informatie, en dat hij de grootst mogelijke vrijheid geniet van gedachtewisseling, vereniging en eredienst.

3) Dat hij zich vrijelijk mag verbinden tot elke wettelijk geoorloofde bezigheid, en daarbij een beloning zal ontvangen die

gebaseerd is op de behoefte aan zijn arbeid en de vermeerdering van algemeen welzijn die er het gevolg van zijn. Dat hij recht heeft om tewerkstelling te vragen, en dat hij een vrije keus heeft wanneer er verschillende soorten van arbeid voor hem open staan. Hij mag voorstellen doen voor werk voor zich zelf, en zijn aanspraken moeten in het openbaar in overweging worden genomen.

4) Dat hij recht zal hebben om elk ding zonder onderscheid te kopen of te verkopen dat wettig gekocht of verkocht mag worden, in zulke hoeveelheden en met zodanige beperkingen als verenigbaar zijn met het algemeen welzijn.

5) Dat hijzelf en zijn rechtmatig verkregen persoonlijk bezit recht hebben op toezicht en bescherming door de wet tegen geweldadig ingrijpen van anderen, beroving, dwang en intimidatie.

6) Dat hij zich vrijelijk over de wereld mag bewegen op zijn eigen kosten. Dat zijn eigen huis of vertrekken of redelijk begrensde tuingrond zijn kasteel zullen zijn, welke slechts mogen worden betreden met zijn toestemming, maar dat hij het recht zal hebben om vrijelijk te zwerven door alle landstrekken, ongerepte natuur, bergen, landerijen, landgoederen of wat dan ook, of over de zeeën, meren en rivieren der gehele aarde, waar zijn aanwezigheid niet hinderlijk is voor het bijzondere doel dier streken, of gevaarlijk is voor hemzelf of op ernstige wijze hinderlijk voor zijn medeburgers.

7) Dat een mens, tenzij door een bevoegde autoriteit is vastgesteld dat hij een gevaar vormt voor zich zelf en voor anderen tengevolge van geestelijke minderwaardigheid, welke vaststelling jaarlijks moet worden herhaald, niet gevangen zal worden gezet voor een periode langer dan zes dagen zonder een duidelijk omschreven beschuldiging van inbreuk op de wetten, en niet langer dan drie maanden zonder een openbaar verhoor. Aan het einde van laatstbedoelde periode moet hij worden vrijgelaten, wanneer hij niet is verhoord en veroordeeld volgens wettelijk voorgeschreven regels. Evenmin zal hij gedwongen worden ingeschreven voor militaire dienst of enige dienst, waartegen hij gewetensbezwaar heeft.

8) Dat een mens, ofschoon hij onderworpen is aan de vrije critiek van zijn medeburgers, passende bescherming zal vinden tegen leugens of verkeerde voorstellingen die hem zouden kunnen hinderen of leed toebrengen. Alle administratieve aantekeningen en getuigschriften betreffende burgers moeten open staan te hunner persoonlijke, ongestoorde kennisname. Er mogen in geen enkele ambtelijke instelling geheime dossiers zijn. Alle dossiers moeten toegankelijk zijn voor den persoon op wien zij betrekking hebben, en moeten op zijn verzoek geverifieerd en verbeterd worden. Een dossier is niet meer dan een verzameling van aantekeningen; het kan niet als bewijsmateriaal worden gebruikt zonder behoorlijke bevestiging voor een openbaar gerecht.

9) Dat geen mens onderworpen zal zijn aan enige vorm van verminking of sterilisatie tenzij met zijn eigen weloverwogen toestemming, vrijwillig gegeven; noch onderworpen zal zijn aan lichamelijk geweld, behalve wanneer dit nodig mocht zijn om zijn eigen gewelddadigheid te bedwingen, noch aan pijniging, slaan of enige andere vorm van lijfstraf; dat hij niet zal worden gevangen gezet in zulk een overmaat van stilte, lawaai, licht of duisternis, dat daardoor geestelijk lijden wordt veroorzaakt, noch in besmette, vervuilde of op andere wijze ongezonde verblijfplaatsen, noch tezamen met vervuilde of besmettelijke personen. Hij mag niet kunstmatig worden gevoed of verhinderd worden om te verhongeren indien hij dat wenst. Hij zal niet gedwongen worden om medicijnen in te nemen, en zij zullen hem ook niet zonder zijn medeweten en toestemming worden toegediend. Dat de zwaarste straffen waaraan hij kan worden onderworpen zullen zijn tuchthuisstraf voor een termijn niet langer dan vijftien jaren, of de doodstraf.

10) Dat de regelingen en de beginselen in de Verklaring vervat, nader zullen worden uitgewerkt in een Wetboek van fundamentele menselijke rechten, dat voor iedereen gemakkelijk toegankelijk gemaakt zal worden. Deze Verklaring mag niet worden geamendeerd, noch mag er onder enig voorwendsel van worden afgeweken. Deze Verklaring sluit alle voorafgaande verklaringen betreffende de Rechten van den Mens in zich. Van nu af aan zal gedurende een lange periode deze Verklaring de fundamentele wet zijn voor de mensheid over de gehele wereld.

Geen tractaat en geen wet welke op deze grondrechten betrekking heeft, zal voor enigen mens of voor enige provincie of administratieve afdeling van de gemeenschap bindend zijn, wanneer een dergelijk tractaat of een dergelijke wet niet openlijk is tot stand gekomen, door en met de actieve of zwijgende instemming van elk burger die erbij betrokken is, welke instemming moet worden gegeven hetzij door de meerderheid van de gemeenschap in een directe stemming, hetzij door de meerderheid van langs openbare weg gekozen vertegenwoordigers. In aangelegenheden van collectieve betekenis zal men zich neerleggen bij het besluit van de meerderheid. Geen administratie zal, onder het voorwendsel van urgentie, gemak of dergelijke, de macht worden gegeven om overtredingen te scheppen of nader te bepalen, of wetten in te voeren, welke op enige wijze de rechten en de vrijheden die in het bovenstaande zijn omschreven, beperken. Alle wetgeving moet openbaar en wel omschreven zijn. Geen geheime verdragen zullen bindend zijn voor individuen, organisaties of gemeenschappen. Geen kabinetsbesluiten of dergelijke zullen mogen worden doorgevoerd, welke de toepassing van een wet verruimen. Er is geen bron van wetgeving dan het gehele volk, en daar het leven steeds overvloedig in nieuwe burgers, kan geen generatie van het volk de wetgevende macht, welke in de mensheid inhaerent is, geheel of gedeeltelijk overgeven of delegeren."

Opmerkingen bij enige punten van deze Verklaring.

ad 1) Het garanderen door de gemeenschap van de nodige verzorging aan een ieder die geboren wordt, brengt met zich het probleem van de groei der bevolking. Verwezen kan worden naar hetgeen hierover reeds is gezegd in §§ 20 - 21 en in § 30 - Over de verplichting tot arbeid voor de gemeenschap zie men § 7 en § 16.

ad 7) Van iedere arrestatie moet onmiddellijk mededeling worden gedaan aan de naaste familieleden, of bij ontstentenis daarvan, aan de naaste collega's, bekenden of verzorgers (in het geval van minderjarigen of invaliden) van den gearresteerden persoon, onder opgave van de redenen die tot arrestatie hebben geleid, en van de gelegenheid tot het verstrekken van inlichtingen of bewijzen omtrent onschuld, van de gelegenheid tot bezoek of tot correspondentie, tot het doen toekomen van kleding, wasgoed, toiletgerief, en tot het verstrekken van gegevens omtrent den gezondheidstoestand van den gearresteerde, waarmede gedurende diens arrest rekening moet worden gehouden.

Een uitvoeriger opmerking is nodig bij de laatste zinsnede, waarin wordt gezegd: "Evenmin zal hij gedwongen worden ingeschreven voor militaire dienst of enige andere dienst, waartegen hij gewetensbezwaar heeft".

In een goed georganiseerde gemeenschap, welke de mensheid over de gehele aarde omvat, is het begrip van oorlog niet meer aanwezig. Er is dan ook geen militaire dienst in de tot nu toe gangbare zin.

Er zal wel een beschermings- of verdedigingsdienst moeten zijn, bestemd voor werkzaamheden in verband met:

- a) de gevolgen van rampen, ongelukken, enz.
- b) ziekten, epidemieën (inclusief ziekten van dieren of van gewassen);
- c) verontreiniging en verwaarlozing van bodem, water of lucht;
- d) misdadigheid.

Ieder burger kan naar gelang van zijn krachten verplicht worden mede te werken aan de nodige beschermingsmaatregelen of hulpverleningsmaatregelen. Hiertegen kunnen gewetensbezwaren niet gelden.

Punt d) kan evenwel moeilijkheden in zich bergen, wanneer men het begrip misdadigheid via bv. "misdadige anarchie" ook zou gaan uitstrekken op zodanige wijze, dat daaronder valt het verkondigen van meningen of het oprichten van groepen, welke wijzigingen willen brengen in de levensorde der gemeenschap. Dienst in verband hiermede kan tot gewetensconflicten aanleiding geven, soms tot zeer gemotiveerde. Gewetensbezwaren ten aanzien hiervan zouden erkend moeten worden.